

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Okręgowego z dnia 31 października 2006 r. wydanemu w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 17 marca 2015 r.

Czy współwłaściciel nieruchomości, który nie występował w sprawie wszczętej na podstawie art. 209 k.c. przez innego współwłaściciela o wydanie rzeczy stanowiącej przedmiot współwłasności, jest uprawniony do uzyskania na swoją rzecz klauzuli wykonalności wyrokowi uwzględniającego powództwo windykacyjne?

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy oddalił wniosek P. Ś. o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi tego Sądu z dnia 31 października 2006 r. w sprawie z powództwa M. B. o wydanie nieruchomości przeciwko Skarbowi Państwa (...). W uzasadnieniu orzeczenia stwierdził, że wnioskodawca (współwłaściciel nieruchomości) nie jest wierzycielem w szczególności nie wykazał on, że jest następcą prawnym M. B..

Wnioskodawca wniósł zażalenie domagając się jego uchylenia. Według skarżącego Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił art.73 k.p.c. i błędnie zastosował art.788 § 1 k.p.c. Ponadto doszło do naruszenia art.795 § 1 k.p.c. i art.782 § 1 k.p.c. poprzez wydanie wadliwej decyzji procesowej o oddaleniu wniosku zamiast o odmowie nadania klauzuli wykonalności.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wbrew zarzutom skarżącego nie doszło do naruszenia przepisów postępowania w zakresie sformułowania sentencji zaskarżonego postanowienia. „Oddalenie wniosku” we właściwy sposób wyraża stanowisko Sądu *a quo* dotyczące braku uprawnienia po stronie wnioskodawcy do żądania nadania klauzuli wykonalności (przedmiot wniosku) i z żadnego przepisu nie wynika *expressis verbis*, że sąd w takim przypadku powinien „odmówić nadania klauzuli wykonalności”. Zawarte w art.795 § 2 k.p.c. sformułowanie „postanowienie odmowne” jest jedynie zbiorczym określeniem negatywnych rozstrzygnięć sądu kończących postępowania klauzulowe. W tym kontekście należy zaznaczyć, że w art.743 § 1 k.p.c. jest mowa o upadku zabezpieczenia „w razie oddalenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności”, co dodatkowo wskazuje na dopuszczalność takiej treści sentencji.

Zasadnicze znaczenie ma natomiast w sprawie, to czy w okolicznościach niniejszej sprawy, wnioskodawca ma uprawnienie do złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności.

Wnioskodawca powołując się na prawo współwłasności nieruchomości, której dotyczy wyrok z powództwa windykacyjnego, domaga się nadania temu wyrokowi klauzuli wykonalności na swoją rzecz.

Z istoty stosunku prawnego łączącego współwłaścicieli wynika, że w procesie o wydanie rzeczy zachodzi między nimi współuczestnictwo jednolite (art.73 § 2 k.p.c). Jednocześnie z uwagi na treść art. 209 k.c. w przypadku powództwa windykacyjnego nie jest to współuczestnictwo konieczne (por. wyrok SN z 30.10.2013 r., II CSK 673/12, LEX nr 1394087). Nie ulega wątpliwości, że w razie uwzględnienia takiego powództwa strona powodowa, jako wierzyciel w rozumieniu art.782 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. może wystąpić o nadanie wyrokowi klauzuli wykonalności. Powstaje jednak pytanie, czy takie uprawnienie ma także współuczestnik jednolity (*in concreto* współwłaściciel), który nie uczestniczył w procesie i nie został objęty tytułem egzekucyjnym (wyrokiem). Przesądzenie tej kwestii ma decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Wnioskodawca swoje uprawnienie wiąże bowiem wyłącznie ze współwłasnością

rzeczy stanowiącej przedmiot w sprawie z powództwa windykacyjnego, w której został wydany tytuł egzekucyjny.

Prima facie przepisy dotyczące postępowania klauzulowego nie przewidują takiej możliwości. Jeżeli zatem nie ma przepisu pozwalającego na nadanie klauzuli wykonalności na rzecz współuczestnika jednolitego, który nie został objęty wyrokiem (np. art.778 k.p.c, art.787-787 k.p.c, art.788 k.p.c, art.789 k.p.c), nie jest on legitymowany do udziału w postępowaniu klauzulowym (por. M. Zieliński, Powaga rzeczy osądzonej a nadanie klauzuli wykonalności na rzecz współuczestnika jednolitego nie będącego stroną lub interwenienta ubocznego [w:] Krytyka prawa. Niezależne studia nad prawem. Tom VI, wyd. Akademia Leona Koźmińskiego 2014, s.497 -510).

W piśmiennictwie wskazuje się, że przypadki nadania klauzuli wykonalności na rzecz innego podmiotu niż tego, który jest w treści tytułu egzekucyjnego (uprawniony i zobowiązany) mają charakter wyjątkowy i przez to nie mogą być interpretowane rozszerzająco (por. M.Muliński, Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu, Warszawa 2005, 67-70).

Te argumenty przemawiają za oddaleniem wniosku współwłaściciela.

Z drugiej jednak strony, jak wskazuje się w piśmiennictwie, wyrok wydany w sprawie wszczętej na podstawie art.209 k.c. przez jednego współwłaściciela o wydanie rzeczy stanowiącej przedmiot współwłasności korzysta z powagi rzeczy osądzonej w stosunku do innych współwłaścicieli, ponieważ z samej istoty stosunku prawnego wynika, że wyrok dotyczy także innych osób oprócz stron procesowych - art.72 § 2 k.p.c. (S.Rudnicki, G.Rudnicki [w:] Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga druga. Własność i inne prawa rzeczowe. Warszawa 2011, s.320). Można zatem bronić poglądu, że współwłaściciel, który nie występował w sprawie wszczętej na podstawie art.209 k.c. przez innego współwłaściciela o wydanie rzeczy stanowiącej przedmiot współwłasności, jest wierzycielem, o jakim mówi art.782 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Wyrok w takiej sprawie zapada bowiem na rzecz wszystkich współwłaścicieli i pomimo tego, że nie brali oni udziału w postępowaniu, należy im przypisać status stron procesu w znaczeniu materialnym. Przepis art.782 § 1 k.p.c. mówi jedynie o uprawnieniu wierzyciela do złożenia wniosku, zatem *lege non distiguate* może być to wierzyciel materialnoprawny. Poza tym, skoro na podstawie art.209 k.c.

współwłaściciel może wykonywać „wszelkie czynności” i „wszelkie roszczenia” zmierzające do zachowania wspólnego prawa, to należy to rozumieć szeroko. W rezultacie, taką czynnością może być także złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi wydanemu w sprawie z powództwa innego współwłaściciela na podstawie art.209 k.c.

Odnosnie do interwenienta ubocznego samoistnego w piśmiennictwie prezentowany jest pogląd, według którego bezpośrednio oddziaływanie zapadłego rozstrzygnięcia w stosunku do niego (art.81 k.p.c.) obejmuje także skutek w postaci wykonalności tego rozstrzygnięcia. W związku z tym, interwenient uboczny samoistny powinien mieć możliwość realizacji tego skutku przez żądanie wszczęcia egzekucji na swoją rzecz (por. J.Klimkiewicz, Interwencja Uboczna według kodeksu postępowania cywilnego, Warszawa 1972, s. 139-140). Wprawdzie można mieć wątpliwości, czy podstawą nadania takiej klauzuli jest w takim przypadku art.788 k.p.c, jednak przyjęcie poglądu o możliwości nadania klauzuli wykonalności na rzecz podmiotu, który nie jest wymieniony w tytule egzekucyjnym jako uprawniony - z powołaniem się na rozszerzoną prawomocność materialną - pozwala na wykonanie praw gwarantowanych art.209 k.c.

W postanowieniu z 27 kwietnia 1999 r., III CKN 48/99, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że w razie współuczestnictwa jednolitego (art.73 § 2 k.p.c.) prawomocny wyrok ma powagę rzeczy osądzonej wobec wszystkich współuczestników, także tych, którzy nie zostali w wyroku wymienieni (LEX nr 50726). Wyrok uwzględniający powództwa w sprawie windykacyjnej zainicjowanej przez jednego ze współwłaścicieli rzeczy stanowiącej przedmiot takiego powództwa (art.209 k.c. i art.222 k.c), ma zatem - z uwagi na rozszerzoną prawomocność materialną - powagę rzeczy osądzonej także wobec pozostałych współwłaścicieli.. W związku z tym, w razie wytoczenia powództwa w tym przedmiocie przez innego współwłaściciela, takie powództwo podlega odrzuceniu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c). Gdyby więc przyjąć, że współwłaściciel nie będący stroną w postępowaniu rozpoznawczym z powództwa windykacyjnego, nie ma możliwości uzyskania klauzuli wykonalności wyrokowi wydanemu w takiej sprawie, to oznaczałoby, że nie może realizować swoich słusznych praw o charakterze bezwzględny (art.222 k.c).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego są to argumenty przemawiający za możliwością nadania klauzuli wykonalności na rzecz współuczestnika jednolitego nie będącego stroną procesu, w którym został wydany tytuł egzekucyjny.

Uwzględniając przedstawione wątpliwości prawne oraz duże znaczenie praktyczne kwestii skuteczności i wykonalności wyroków wydanych na skutek powództwa jednego z uczestników jednolitych oraz wykładni przepisów o postępowaniu klauzulowym, na podstawie art.390 § 1 k.p.c. w zw. z art.397 § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny postanowił przedstawić Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia następujące zagadnienie prawne: „czy współwłaściciel nieruchomości, który nie występował w sprawie wszczętej na podstawie art.209 k.c. przez innego współwłaściciela o wydanie rzeczy stanowiącej przedmiot współwłasności, jest uprawniony do uzyskania na swoją rzecz klauzuli wykonalności wyrokowi uwzględniającego powództwo windykacyjne ?”

/km/